

tana, pridite na naša prsa! Tu se ogrejte, tu nasrkajte novih moči za novi boj do zmage za naroda svobodo! Pridite vsi, in iz lica v lice se bomo poznali in naša radost bo brezkončna. 25 let boja je častita doba, in kdor je vztrajal v tej neenaki borbi, je junak.

Praznujmo torej 25 letnico svojega učiteljevanja letos v Novem mestu ob zborovanju našega skupnega parlamenta, naše „Zaveze“. „Zaveza“ reprezentuje zedinjeno Slovenijo v združenem učitelstvu; mi pa dokažimo, da smo, najsi en sam letnik — združeni, edini in zanesljivi borilci za nekdanje vzore — naše dične „Zaveze“ trden, nezrušen član.

Vse podrobnosti, ki bodo še potrebne, da nam ostane ta dan v prijetnem spominu, določimo pozneje, ko se snidemo in s prvimi pozdravi olajšamo dušo.

Tovariši abiturienti iz l. 1885.! V Novem mestu preštejemo svoje vrste! Na veselo snidenje!

V e č t o v a r i š e v.

Pisarna odseka za reformo ljudske šole.

Prosimo dotičnike, ki imajo vprašalne pole že izpolnjene, pa nam jih še niso doposlali, da to store nemudoma. Jarše (Domžale), na željo smo poslali in upamo, da ste prejeli.

Iz devete dežele.

Te dni sem potoval po sorški dolini. Obiskal sem razne tovariše. Prilicno sem vstopil v neki vasi v Čitalnico. Tam sem našel na mizi več listov. Med temi so bili: „Soča“, „Slov. Narod“, „Edinost“, „Primorski list“, „Učit. Tov.“ in drugi.

Radoveden, kaj piše „Primorski list“, ga obračam na vse strani. Na prvi strani zagledam članek: „V. mednarodni Marijin kongres“. Pod člankom je podpisano R. — Iz njega sem posnel, da se je vršil 18. t. m. v Solnogradu „V. mednarodni Marijin kongres“. — Kongresa so se udeležili tudi Slovenci. Med temi škofi: dr. Sedej iz Gorice, Jeglič iz Ljubljane in dr. Napotnik iz Maribora.

Vršili so se različni govori. N. pr. škof dr. Napotnik je obravnaval tvarino: „V era Marije — naš vzor“; škof Jeglič: „Čednosti Marijine — njih podlaga — vir in njih medsebojna zveza“. Poleg tega se je oglašil goriški nadškof dr. Sedej in je govoril navzočim Slovincem, spominjajoč se razmer na Goriškem, rekši, da se spominja „iz skrbečega in potrtega srca nezasišnih škandalov, kijih provzročuje liberalno učitelstvo na Goriškem **nekaznovano**...“ („Primorski list“ od dne 21. julija t. l., št. 59.) — Prejel sem se za glavo ter motril to izjavo. Mislim sem, kje so ti „škandall“, ki jih provzročuje liberalno učitelstvo po Goriškem — **nekaznovano**? Morda je to fata morgana g. nadškofa dr. Sedeja. — Zato bi rad doznal o teh nekaznovanih škandalih liberalnih učiteljev na Goriškem, ki so ostali **nekaznovani**. Znam da se učitelstvo na Goriškem zaveda svojih dolžnosti; zato ima ono glede tega sedaj besedo. Tedaj na dan z resnico!

R a d o v e d n e ž.

Madjarska propaganda na Hrvaškem.

V Osjeku izhajajoči madjarski list „Szlavoniar magyar ujsag“ se bavi v nekem svojem članku z madjarskimi šolami, ki jih vzdržujejo državne železnice na Hrvaškem. Po oficialni statistiki je na teh šolah 3584 otrok, in sicer v Osjeku 559, Zagrebu 449, Vinkovcih 430, Brodu 413, Našicah 391, Mitrovici 310, Dalju 246, Dumi 238, Indiji 222, Zemunu 202, Komorski Moravici 83 in v Pletnici 31. Na teh 12 šolah poučuje skoro 100 učnih oseb. Če upoštevamo še šole, ki jih vzdržuje madjarsko društvo „Julian“, tedaj lahko spoznamo, kako se na Hrvaškem in v Slavoniji hrvaška deca raznaroduje.

* Za tem stavkom so v „Primorskem listu“ štiri pomišljaji. Pis.

Šolske potrebščine na Češkem za leto 1911.

Češki deželni odbor je razpravjal v svoji seji dne 27. t. m. o proračunu za leto 1911. glede rednih šolskih potrebščin. — V proračunu je stavljenih 43.213.570 K, torej za 600.083 K več kakor leta 1910. — Za učiteljski penzijski fond je sprejeta v proračunu vsota 5.160.000 K, torej za 617.000 K več nego za leto 1910.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono nalozim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim imetvom.

Promet do konca junija K 155.703.89.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Istrsko učitelstvo proti klerikalizmu.

V sredo, 20. tm. se je vršilo v Narodnem Domu v Trstu glavno letno zborovanje istrsko-hrvaške učiteljske „Narodne Prosvjete“.

Tega zborovanja se je udeležilo okolo 100 učiteljev in učiteljic iz raznih krajev hrvaške Istre. Prihiteli so pa tudi nekateri slovenski učitelji, med njimi deželni poslanec tov. Valentič, ki je hrvaške kolege pozdravil v imenu slovenskega učiteljskega društva.

Zborovanje je otvoril in navzoče pozdravil predsednik učiteljskega društva tov. Bačić, zahvaljujoč se na toliki udeležbi in vsestranskem zanimanju za to prevažno stanovsko društvo.

Po tem pozdravu je prišlo velezanimivo letno poročilo, med katerim so se vnele živahne razprave. Zaradi nekega dopisa v reškem „Novem Listu“ in nekaterih drugih hrvaških novinah, v kateram se je napadla istrske učitelje, češ, da so pristopili h katoliškemu društvu v Zagrebu, za kar da je baje delal odbor učiteljskega društva, se je vnela uprav burna debata.

K temu predmetu se je med drugimi prijavil k besedi tudi deželni poslanec istrski tov. Rajčić, ki je zborovalce s častno besedo zagotovil, da odbor učiteljskega društva ni nikdar deloval za pristop h katoliškemu društvu v Zagrebu, zakaj on kot odbornik bi bil moral o tem kaj vedeti. Tako kakor on o vsej tej insinaciji ne ve noben odbornik ničesar.

Zaradi te izjave tov. Rajčića so se duhovni deloma pomirili in se je le obsodilo član-karja, v kolikor je dotični napadal učiteljski stan kot tak.

Tov. Rajčić je med obnim pritrjevanjem nadalje izjavil, da ni res, kakor to namenoma trde (namreč klerikalni učitelji), da se hoče od strani učiteljskega ustanoviti v Istri novo politično strujo. Pač pa hočejo ravno oni — je nadaljeval govornik — ki to trde, uvesti v Istro klerikalizem, ki je od gotove strani naroden, edino z namenom, da bi napravili tam doli razdor med Slovani, a posebe še prepir in sovrašтво med učitelstvom, kar bi bilo našim narodnim nasprotnikom dobrodošlo, da bi ribarili v motni vodi.

Ker se je od gotove strani predbacivalo, da delujejo nekateri učitelji proti veri, je govornik s sonornim glasom pozval navzoče, naj, kdor to ve, pokaže na onega učitelja ali učiteljico v Istri, ki deluje v smislu gornjega obdolženja, oziroma ki dela proti starim tradicijam.

Temu resnemu in moškemu pozivu se ni odzval nihče, pač pa so vsi navzoči ploskali in odobrvali ta energičen Rajčićev nastop na račun gotovih zakotnih obrekovalcev.

Nato je bil enoglasno sprejet predlog istega govornika, da se učitelstvo Istre ne veže ne na levo nena-desno, pač pa da ostane zvesto svojemu dosedanjemu programu: delati na skupno korist za tiranega naroda in učiteljskega stanu.

K besedi se je prijavil učitelj tov. Berkič, ki je govoril v radikalno-svobodomiseln-

narodnem smislu, energično pobijajoč gotove elemente, ki bi hoteli pod krinko „božjega imena“ zavesti med ljudstvo prepir in sovrašтво.

To zborovanje ni velezanimivo samo za učiteljski stan, temveč za vso slovensko-hrvaško javnost, ker je namreč prineslo na dan dokaze, da se brezdomovinski klerikalizem hoče poslužiti tudi istrskih učiteljev v dosego svojega nečednega namena, da bi zanesli prepir in sovrašтво med istrske Slovane, ki še danes ječe pod jarmom naših narodnih sovragov.

Gotove poikupljene korifeje so hotele tudi v to učiteljsko društvo zanesti razkol, a hvala treznosti in rodoljubju tega učiteljskega — ta brezstranna nakana se jim ni posrečila. Soglasen učiteljski sklep je jasno dokazal, da bo učitelstvo z vsemi močmi odbijalo importiranje klerikalizma in s tem razkola v Istro.

Klerikalne korifeje so že menile, da bodo zagospodarile nad prevažnim tem učiteljskim društvom, ali pogoreli so popolnoma. Klerikalna struja ni prišla niti v poštev in skrbelo se bo, da tudi nikdar na površje ne pride.

Istrsko učitelstvo je poklicano, da dela v tem smislu.

O p o m b a u r e d n i š t v a: Prišlo je torej do tega, kar smo mi trdili že l. 1905. ob Zavezini skupščini v Pulju. Veseli nas, da je tako!

K zadnjim srednješolskim imenovanjem.

Od septembra 1909. do zadnjih imenovanj z dne 3. julija je bilo razpisanih 181 mest na srednjih šolah, kamor so lahko opravičeno kompetirali slovenski prosilci, izprašani za nemški in slovenski učni jezik. Na posamezne stroke se razdeli omenjeno število sledeče: klasična filologija 42, moderna filologija 59, zgodovina in zemljepisje 19, matematika in fizika 29, prirodopis 18, telovadba 5, risanje 9. Od vseh razpisov odpade na kranjske srednje šole 14 mest, in sicer na slovenske 8, na nemške pa 6.

V tem terminu je bilo jako mnogo slovenskih prosilcev in so nekateri med njimi prosili tudi za službe izven Kranjske. Posamezna imenovanja so prišla med časom (na Kranjskem 3 za nemško gimnazijo v Ljubljani); z imenovanjem od 3. julija pa se je zasedlo 99 med gori navedenimi mesti, in od teh pri nas na slovenskih zavodih 4, na nemških 4.

V celem je bilo 238 imenovanj, ki se razdele tako-le: 81 profesorjev je bilo premeščenih na lastno prošnjo (Slovinci 4; na I. državno gimnazijo v Ljubljani dr. Jos. Debevec z gimnazije v Kranju, Jos. Reisner in Fr. Vadnjal z gimnazije v Novem mestu, na II. državno gimnazijo v Ljubljani: dr. Janko Lokar z gimnazije v Novem mestu), 16 provizoričnih gimnazijskih učiteljev je dobilo definitivna mesta (Slovenec 0), 116 suplentov je dobilo definitivna mesta (Slovinci 3: Anton Detela na gimnaziji v Kranju za ravnatja, K. Kunc na realki v Ljubljani za gimnazijo v Novem mestu, dr. Ad. Pečovnik na gimnaziji v Mariboru za ravnatja), 25 suplentov je dobilo provizorično mesto (Slovenec 1: dr. Fr. Kotnik na gimnaziji v Celovcu).

Značilno za Kranjsko deželo je pri teh imenovanjih, da je bilo razpisanih za slabo uspevajoci in umetno vzdržani nemški gimnaziji v Kočevju in v Ljubljani kar pet definitivnih mest, imenovanih je pa bilo v tem času 9 tujih definitivnih oseb. Na nemški gimnaziji v Kočevju 2 klas. filologa, dr. J. Ettl, suplent iz Bielic, in Lud. Schmid, suplent iz Moravske Ostrave, obadva z izpitom iz leta 1909., in drugi zgodovinar dr. H. Gröbl, suplent iz Weidenaua, z izpitom iz leta 1909. Na nemški gimnaziji v Ljubljani dva klas. filologa (H. Podrasek, prov. učitelj ravno tam z izpitom leta 1909, in J. Lob, suplent iz Solnograda, z izpitom l. 1908), drugi germanist (S. Schöppel, prov. učitelj ravnatam, z izpitom l. 1909.), dva zgodovinarja (dr. O. Jaucker, profesor na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, in dr. A. Fiegel, suplent z Dunaja z izpitom l. 1907.) in prirodopisec (dr. J. Bischof, suplent ravnatam, z izpitom l. 1907.).

Dobro označuje sedanje razmere v deželi tudi dejstvo, da imata navedeni dve slabo uspevajoci in še nepopolni nemški gimnaziji že po dva definitivna zgodovinarja, stara in dobro obiskana novomeška gimnazija pa le enega.

Ako uvažujemo navedena dejstva in pa veliko število domačih suplentov, ki so ravno-tako avstrijski državljani in imajo svoj izpit prav pred isto komisijo, uvidevamo, da se jih mora polastiti malodušnost, ko vidijo, kako se celo v najozi domovini, kjer jim je tekla zibel, protežira tuji živelj, ki ima pred njimi samo to prednost, da je prepojen z nemškim duhom.

Letna poročila.

Došla so nam naslednja letna poročila:

1. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole, strokovne nadaljevalne šole za mehansko-tehniške obrti in trgovske gremialne nadaljevalne šole v Ljubljani.

Iz tega letnega poročila posnemamo naslednje:

Šola je imela pet razredov s šestimi paralelami. Na njej je nastavljenih 10 definitivnih učiteljev, katehet in stalni suplent. Tov. Pavčiča, ki je bil imenovan nadomestnim učiteljem na c. kr. deški vadnici v Ljubljani, je nadomeščal tov. Stanko Cepuder. Šoli je bila pridružena tudi brezplačna pomožna učiteljica Angela Kokaljeva. Šolska knjižnica je štela koncem leta 1465 knjig, učiteljska ročna knjižnica pa 655 del in 832 zvezkov.

Učencev je bilo v enajstih razredih 664; povprečno pride na razred torej 60 učencev, kar je za „belo“ Ljubljano — središče Slovenije — vsekako preveč. Zdravstveno stanje je bilo jako povoljno; umrl ni izmed učencev vse leto nobeden.

S to šolo je bila združena tudi strokovna nadaljevalna šola za mehansko-tehniške obrti. V tej šoli je poučevalo 11 učnih oseb in 2 kateheta. Vseh vpisanih učencev je bilo med letom 209, koncem leta jih je ostalo še 180. Šola ima tri tečaje in je imela 8 razredov: tri I., tri II. in dva III. Šolski obisk je bil prav dovoljen; navzočih je bilo povprečno 91%, 93% pa je doseglo učni smoter. Pouk traja 7 mesecev, in sicer od 1. oktobra do 30. aprila.

Tudi trgovska gremialna nadaljevalna šola je bila na I. mestni petrazrednici. To šola je pohajala v šolskem letu 1909/10. 126 trgovskih vajencev; koncem leta jih je ostalo še 107. Razdeljeni so bili na tri letnike. Poučevalo se je od 1. oktobra do 30. junija, in sicer po esem ur na teden v naslednjih predmetih: 1. drugi deželni jezik, 2. računstvo, 3. trgovsko in menično znanstvo, 4. knjigovodstvo, 5. trgovska korespondenca in kontorska dela, 6. zemljepis, 7. lepomis, 8. prosti predmet: stenografija, strojepis, telovadba.

2. Letno poročilo II. mestne osemrazredne deške ljudske šole in strokovne nadaljevalne šole za stavbne obrti v Ljubljani.

Ta osemrazrednica ima sedem paralel; hodilo je vanjo koncem šolskega leta 750 učencev. Povprečno pride na razred po 50 učencev. Poučevalo je 13 stalnih učiteljev 1 katehet, 2 pomožna učitelja in radovoljka. Šolska knjižnica je štela 690 zvezkov v 1271 izvodih; učiteljska knjižnica pa je imela 574 del v 806 zvezkih in 1203 izvodih.

Na tem zavodu je bila tudi strokovna obrtna nadaljevalna šola za stavbne obrti. Ob sklepu šol. leta je bilo na njej 180 učencev. Šola je obsegala pripravljajni tečaj in tri letnike. Zdravstveno stanje in šolski posel sta bila tudi na tej šoli jako ugodna; tudi na tej šoli ni vse leto umrl nobeden učenec.

3. Letno poročilo III. mestne deške ljudske šole na Erjavčevi cesti.

Ta petrazrednica je imela eno paralelko z 257 učenci; povprečno je prišlo na eno učno osebo 42 učencev. To pa zaradi tega, ker se nahaja šola v privatni hiši ter ima neprimerne majhne prostore, tako da ne more sprejeti več učencev v posamezne razrede.

Ob koncu leta so poučevali na tej šoli štiri definitivni učitelji, pomožni učitelj in pomožna učiteljica; poleg teh seveda tudi katehet.

Kronika prinaša kratek nekrolog o umrlem vrlem tovarišu Leopoldu Armiču. — Blag mu spomin!

Šolska knjižnica je imela 660, učiteljska pa 459 zvezkov.

4. Letno poročilo mestne slovenske 8-razredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu v